

MEDNARODNO LETO JAM IN KRASA 2021

„Raziskujmo, spoznavajmo in varujmo“

v organizaciji Mednarodne speleološke zveze

Foto: M. Audy

Foto: J.-F. Fabriol

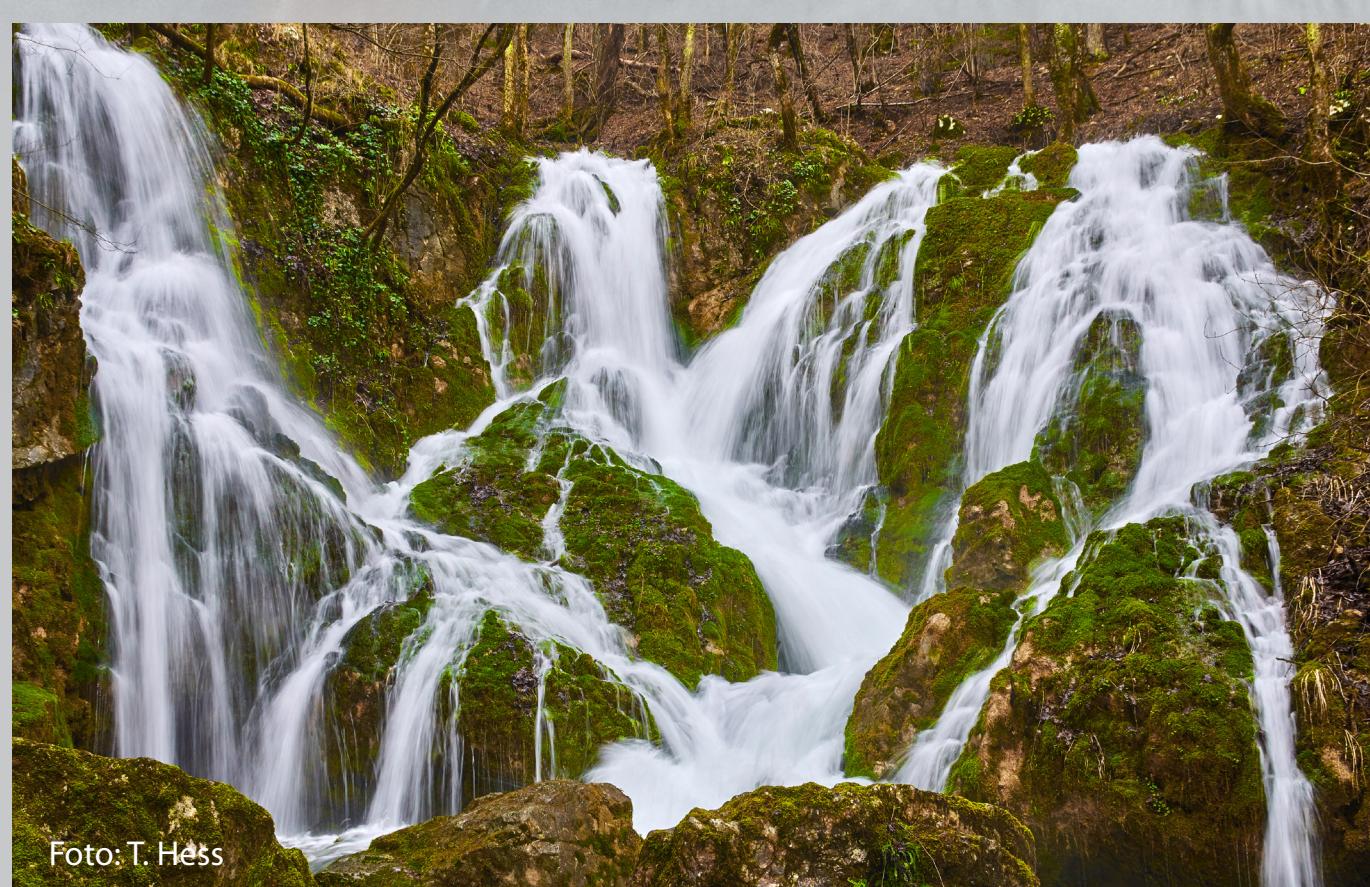

Foto: T. Hess

Foto: A. Danielli

RAZIŠČIMO naš privlačen podzemni svet. Na spletni strani IYCK in povezavah do partnerskih organizacij lahko odkrijete informacije o jamaх in krasu. Obiščite turistične jame ter zavarovana območja in se pridružite skupinam, ki jih raziskujejo.

SPOZNAJMO kako jame in kras vplivajo na naše življenje. Ali ste eden izmed stotin milijonov ljudi, ki pitno vodo pridobijo iz kraških vodonosnikov? Kakšno hrano pridelujete in uživate in je odvisna od pogojev na krasu in živali, kot so netopirji?

VARUJMO jame in kras, saj so ta območja podvržena onesnaževanju in uničevanju. To ni idealističen okoljski cilj, ampak preprosto varovanje človekovih potreb in življenj.

MEDNARODNO LETO JAM IN KRASA 2021

„Raziskujmo, spoznavajmo in varujmo“

v organizaciji Mednarodne speleološke zveze

KRAS je tip pokrajine, ki obsega okoli 20 % površja Zemlje s posebnimi površinskimi, hidrološkimi in podzemnimi oblikami ter pojavi.

Ljudje na kraških območjih spreminjajo naravno okolje in procese. Pomembne kraške oblike, kot so jame, se uničujejo. Neprecenljive kulturne vrednote in edinstveni ekosistemi se izgublajo. Onesnažila iz gospodinjstev, gospodarstva, kmetijstva in ostalih virov ogrožajo pomembne vodne vire za skupnost.

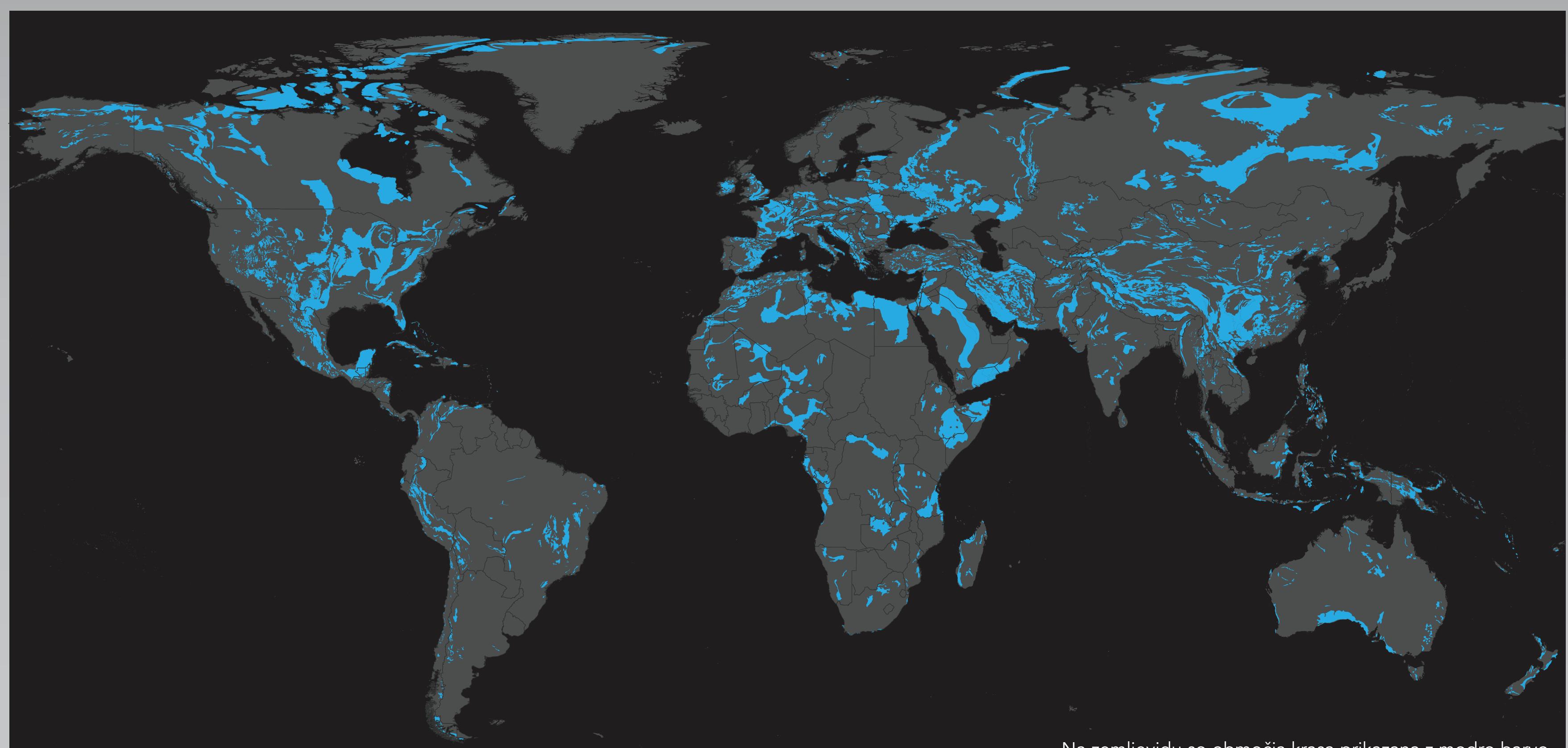
JAME so najbolj znane kraške oblike, vendar poznamo tudi številne druge: škraplje, vrtače, kraška polja, slepe doline, presihajoča jezera, ponore, kraške izvire, podzemne reke ...

Na stotine jame je odprtih za turizem, številne med njimi so na območjih UNESCO svetovne dediščine. Okoli 150 milijonov turistov vsako leto obišče te jame in s tem podpira lokalno gospodarstvo. Primeren turizem potrebuje varovanje jam in naravnih procesov ali pa bo obsojen na propad. Turistične jame pa obenem omogočajo učenje ljudi o pomembnosti jam in krasa.

SPELEOLOGIJA je znanstveno raziskovanje jam, ki vsebujejo številne izjemne geološke, biološke in kulturne vrednote, vendar so močno ranljive za poškodbe in onesnaževanje.

Odkrivanje in raziskovanje jam nam omogoča pomembno znanje o okolju, v katerem živimo. Načrti jam in zapisi raziskav nam zagotavljajo temelj poznavanja sveta pod našimi nogami. Zakoni za varovanje krasa in jam morajo biti osnovani na znanstvenih raziskavah, da bi zagotovili najboljše ukrepe za varovanje in prečevanje onesnaženja.

Na zemljevidu so območja krasa prikazana z modro barvo.

Kraški vodonosniki zagotavljajo okoli 13 % pitne vode na svetu ter napajajo največje izvire. Voda in onesnažila v podzemlje vstopajo na različne načine, in sicer razpršeno v obliki padavin na golem ali pokritem kraškem površju ali točkovno na območju ponorov. Voda se v podzemlju prosto pretaka skozi različne odprtine, kjer so samočistilne sposobnosti majhne ali jih sploh ni.

Jame in kras so dom najbolj raznolikim, pomembnim in redkim ekosistemom na Zemlji. Ti ekosistemi in geološke lastnosti podzemlja so izjemno občutljivi na delovanje človeka. Poškodbe tega okolja so pogosto trajne. Kadar je poškodbe mogoče odpraviti, pa je ta proces zapleten, drag in zahteva veliko časa.

Jame so odigrale pomembno vlogo v zgodovini človeštva. Jame in jamski sedimenti hranijo pomembne informacije o preteklem življenju. Najpomembnejše svetovne kulturne in arheološke lokalitete pogosto odkrivamo prav v jamah.

Mednarodno leto jam in krasa (IYCK) je iniciativa Mednarodne speleološke zveze (UIS), ki je neprofitna organizacija, posvečena proučevanju, raziskovanju in primerному upravljanju jam na podlagi mednarodnega sodelovanja. www.uis-speleo.org

